

Sosial behovskartlegging Marientlyst

Innhold

1 Innledning	3
1.1 Bakgrunn.....	4
1.2 Styrket satsning på sosial bærekraft	5
1.2.1 Overordnede føringer	5
1.2.2 Ferds ambisjoner og visjon for utvikling av NRK-tomten	6
2 Metodikk og fremgangsmåte	8
2.1 Metodisk fremgangsmåte	9
2.2 Vår tilnærming til behovsbegrepet	10
2.3 Geografisk avgrensning.....	11
3 Situasjonsbeskrivelse.....	12
3.1 Demografi og befolkningsutvikling.....	13
3.2 Bolig	15
3.3 Nærmiljøtilbud	17
Mobilitet	18
Tjenestetilbud og næring	19
Byrom og fellesareal.....	20
Organiserte fritidsaktiviteter	21
4 Behovsvurdering	22
5 Mål med tilhørende innsatsområder.....	26
6 Oppsummering og veien videre.....	28
Appendiks	30
Kildeliste.....	31

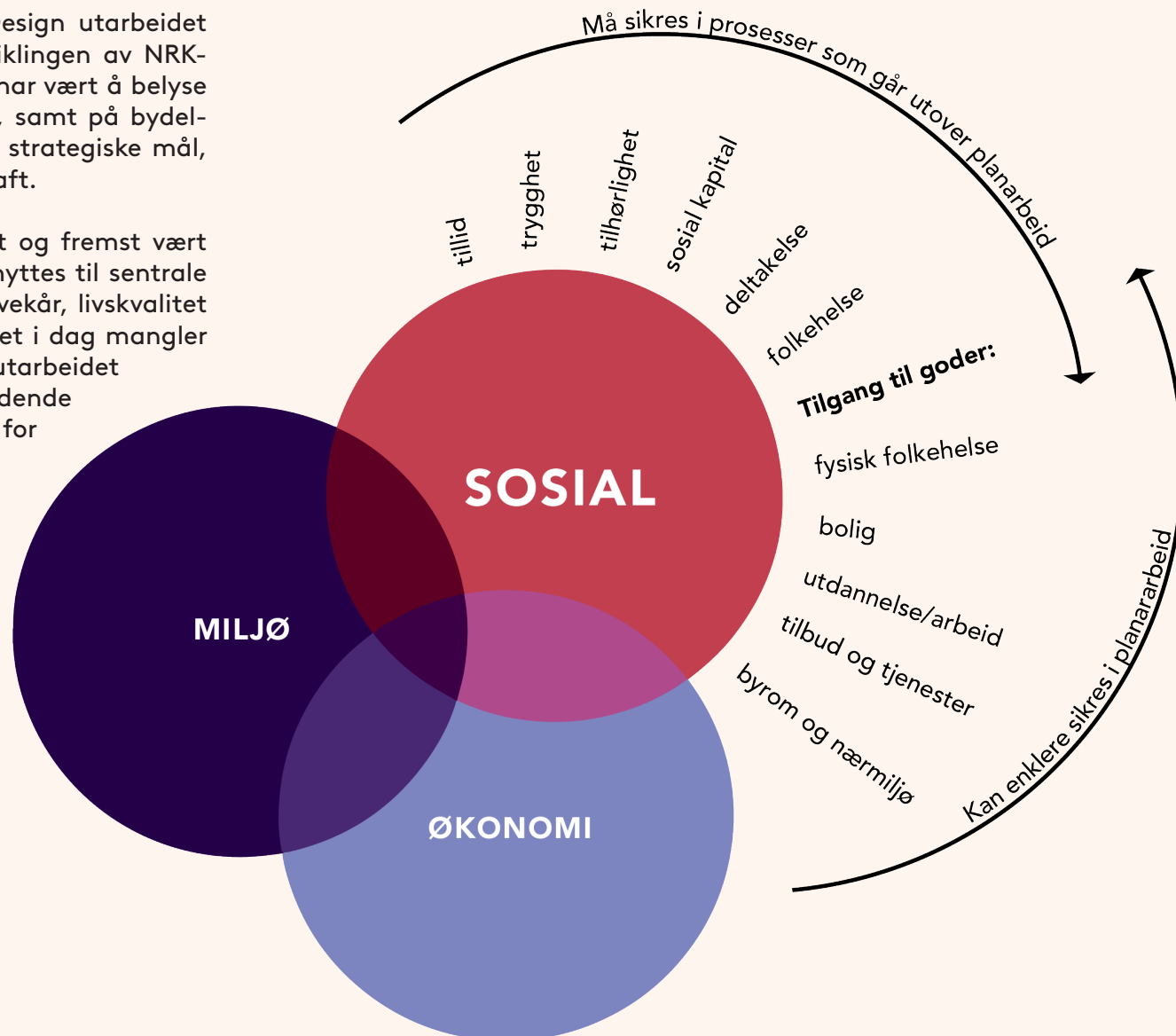
1 Innledning

1.1 Bakgrunn

På oppdrag for Ferd Eiendom, har LÉVA Urban Design utarbeidet en sosial behovskartlegging i forbindelse med utviklingen av NRK-tomten på Marienlyst. Bakgrunn for kartleggingen har vært å belyse hvilke sentrale behov som eksisterer i nærområdet, samt på bydel- og bynivå som utgangspunkt for å kunne definere strategiske mål, innsatsområder og tiltak for sikring av sosial bærekraft.

Som avgrensning for arbeidet, har det derfor først og fremst vært viktig å identifisere og beskrive forhold som kan knyttes til sentrale aspekter ved sosial bærekraft, som for eksempel levekår, livskvalitet og helse, samt tilgang på goder og ressurser. Da det i dag mangler en klar definisjon av sosial bærekraft, har modellen utarbeidet av LÉVA Urban Design blitt lagt til grunn som veiledende rammeverk for å definere sentrale aspekt for kartleggingen.

Kort oppsummert har det vært et mål om at behovskartleggingen skal bidra til å synliggjøre sentrale behov som bør møtes, viktige verdier og kvaliteter som må ivaretas, samt områder der det bør legges inn en forebyggende innsats.

1.2 Styrket satsning på sosial bærekraft

1.2.1 Overordnede føringer

Både nasjonalt og internasjonalt har man sett en fornyet interesse og fokus på den sosiale dimensjonen ved bærekraftsbegrepet. FNs bærekraftsmål reflekterer alle tre dimensjoner ved bærekraftsbegrepet, der sosiale forhold er en integrert del. Norge har forpliktet seg til å følge opp målene. Knyttet til by- og stedsutvikling er det særlig mål 11 om bærekraftige byer og lokalsamfunn som har vært løftet frem. Målet peker overordnet på viktigheten av at byer og lokalsamfunn oppleves inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige. Samtidig er flere av de andre målene også relevante for å oppnå en ønsket samfunnsutvikling (f.eks. helse, utdanning, arbeid, mindre ulikhet og samarbeid for å nå målene). På EU-nivå arbeides det også med utviklingen av en egen taksonomi for sosial bærekraft. Foreslåtte hovedobjektiv i den sosiale taksonomien er: 1) anstendig arbeid, 2) god levestandard og velvære til sluttbruker og 3) inkluderende og bærekraftige samfunn (Platform on Sustainable Finance, 2022).

Oslo kommune skal gjennom Samfunnsdelplanen bidra til å skape en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. I kommunens byutviklingsstrategi ligger det også mål om å benytte sosial bærekraft som premisse for blant annet ny boligbygging.

Konklusjon i en nylig litteraturgjennomgang av forskningsfeltet på sosial bærekraft, trekker frem behovet for å skreddersy tilnærminger til ulike kontekster og politiske nivå. Ferd Eiendom skal i utviklingen av Marienlyst forholde seg til overordnede føringer og mål.

1.2.2 Ferds ambisjoner og visjon for utvikling av NRK-tomten

Ferd Eiendom har høye ambisjoner for utviklingen av Marienlyst som et vakkert og attraktivt tilskudd til byen, både som nabolag og destinasjon.

Visjon og hovedmål for utviklingen er:

Skape et mangfoldig, grønt og levende urbant område som ivaretar og utvikler Marienlyst sine unike kulturopplevelser- og naturkvaliteter.

Marienlyst skal være et tilgjengelig og levende sted for kreativitet, rekreasjon og opplevelser for alle. Marienlyst skal ha gode kvaliteter, både i bygg, byrom, aktiviteter og tilbud. Stedet skal være en uformell, sosial og trygg møteplass for de som bor og besøker, de som jobber og produserer, de som opplever og studerer.

Som byutvikler har Ferd Eiendom stor påvirkning på menneskers liv og livskvalitet, og prosjektets Bærekraftstrategi har noen overordnede ambisjoner for å sikre en sosial bærekraftig utvikling:

Marienlyst skal oppleves inkluderende og være tilgjengelig for alle uavhengig av alder, kjønn, interesser og sosial bakgrunn og med det gi grunnlag for mangfold.

Området skal både by på attraktive kommersielle og ikke-kommersielle tilbud både ute og inne, som gir merverdi for både byen og brukere. Summen av tilbud og kvaliteter skal bidra til god folkehelse og til at både beboere, arbeidstakere og besøkende på Marienlyst skal oppleve trygghet og tilhørighet til området.

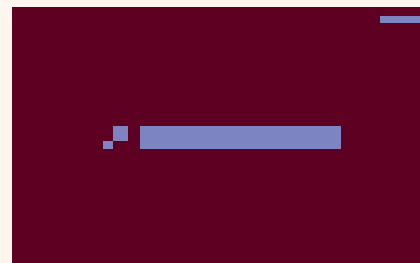
Lokalt kulturmiljø og kulturarv skal ivaretas og styrkes.

Denne behovskartleggingen bygger opp under de strategiske virkemidlene som pekes ut i Bærekraftstrategien til prosjektet for hvordan man skal jobbe for å oppnå mål og visjon; involvering og kommunikasjon, kunnskapsbaserte beslutninger, og nyskapende prosess og løsninger. Ved å samle og belyse sosiale behov og potensial hentet fra et bredt kildemateriale, vil videre arbeid med sikring av sosial bærekraft kunne samles rundt en mer konkret retning og oppfølgende beslutninger og tiltak kunne treffe bedre.

Gjennom å konkretisere arbeidet med sosial bærekraft for utviklingen av Marienlyst, legges det gode forutsetninger for å kunne ha positiv påvirkning utover eget prosjekt, og på den måten bidra til måloppnåelse lokalt og nasjonalt.

1.3 Rapportens oppbygging

Behovsanalysen er bygget opp på den måten at eksisterende innsikt om sosiale forhold og behov gjennomgås og presenteres gjennom en situasjonsbeskrivelse. Deretter følger en oppsummerende behovsvurdering, der datamaterialet fra situasjonsbeskrivelsen analyseres og oppsummeres på tvers av tematiske overskrifter. Behovsvurderingen danner grunnlag for formuleringen av konkrete sosiale mål med tilhørende innsatsområder og oppfølgende tiltak.

Kapittelsider

Tekstsider

Kartleggingssider

Mål

2 Metodikk og fremgangsmåte

2.1 Metodisk fremgangsmåte

Behovskartleggingen baserer seg både på tidligere medvirkning og analysearbeid gjennomført i forbindelse med planarbeidet, samt supplerende data og analyser hovedsakelig innhentet fra kommunale og statlige organ og databanker. Det supplerende datamaterialet omfatter først og fremst statistikk, men det er også innhentet innsikt og erfaringsbasert kunnskap fra de fire bydelene Nordre og Vestre Aker, Frogner og St. Hanshaugen.

Kildene som ligger til grunn for behovsanalysen er identifisert og valgt ut basert på følgende kriterier:

- Er kildematerialet utarbeidet og publisert av en pålitelig aktør (f.eks. offentlig myndighet eller forskningsinstitusjon)?
- Er kildematerialet relevant for å kunne belyse sosiale forhold og behov på område-, bydel- og bynivå?
- Inneholder kildematerialet kunnskap om sosiale forhold eller behov som det vil være realistisk å kunne løse gjennom by- og stedsutvikling generelt, og i dette prosjektet spesifikt?
- Er kildematerialet av nyere dato, og på den måten gir et mest mulig riktig bilde av dagens situasjon?

I arbeidet med behovskartleggingen har kunnskap fra forskningen blitt benyttet som et hjelpemiddel for å velge ut tematiske og faktorer som burde inkluderes i situasjonsbeskrivelsen, samt som rammeverk for å synliggjøre mulige årsakssammenhenger. Full oversikt over datamateriale og kildene som ligger til grunn for behovskartleggingen finnes i kildehenvisningen til slutt i dette dokumentet.

2.2 Vår tilnærming til behovsbegrepet

Det eksisterer mange ulike måter å definere og forstå behov på. Hver tilnærming har gjerne sin egen metodikk som innebærer både styrker og svakheter. Når man arbeider med komplekse problemstillinger med flere perspektiv, kan det være en fordel å kombinere metodikk fra ulike tilnærminger. Slik kan man kompensere for eventuelle mangler ved bruk av kun en metode, samt sikre en bredere og mer helhetlig forståelse av situasjon og kontekst. I denne behovskartleggingen benytter vi oss av data og metodikk fra fire ulike behovsforståelser:

1. Behov forstått som **normativt** definert av en ekspertgruppe (f.eks normer, standarder, politikk, lovgivning)
2. Behov forstått som **uttrykt** gjennom tilbud/etterspørsel (f.eks ventelister, prognoser)
3. Behov forstått som **følte** behov slik de oppfattes hos innbyggere, interessegrupper osv. (f.eks medvirkning, involvering)
4. Behov forstått som **komparative** sammenligninger mellom f.eks ulike samfunnsgrupper, referanseområder (f.eks statistiske sammenligninger mellom områder, befolkningsgrupper)

2.3 Geografisk avgrensning

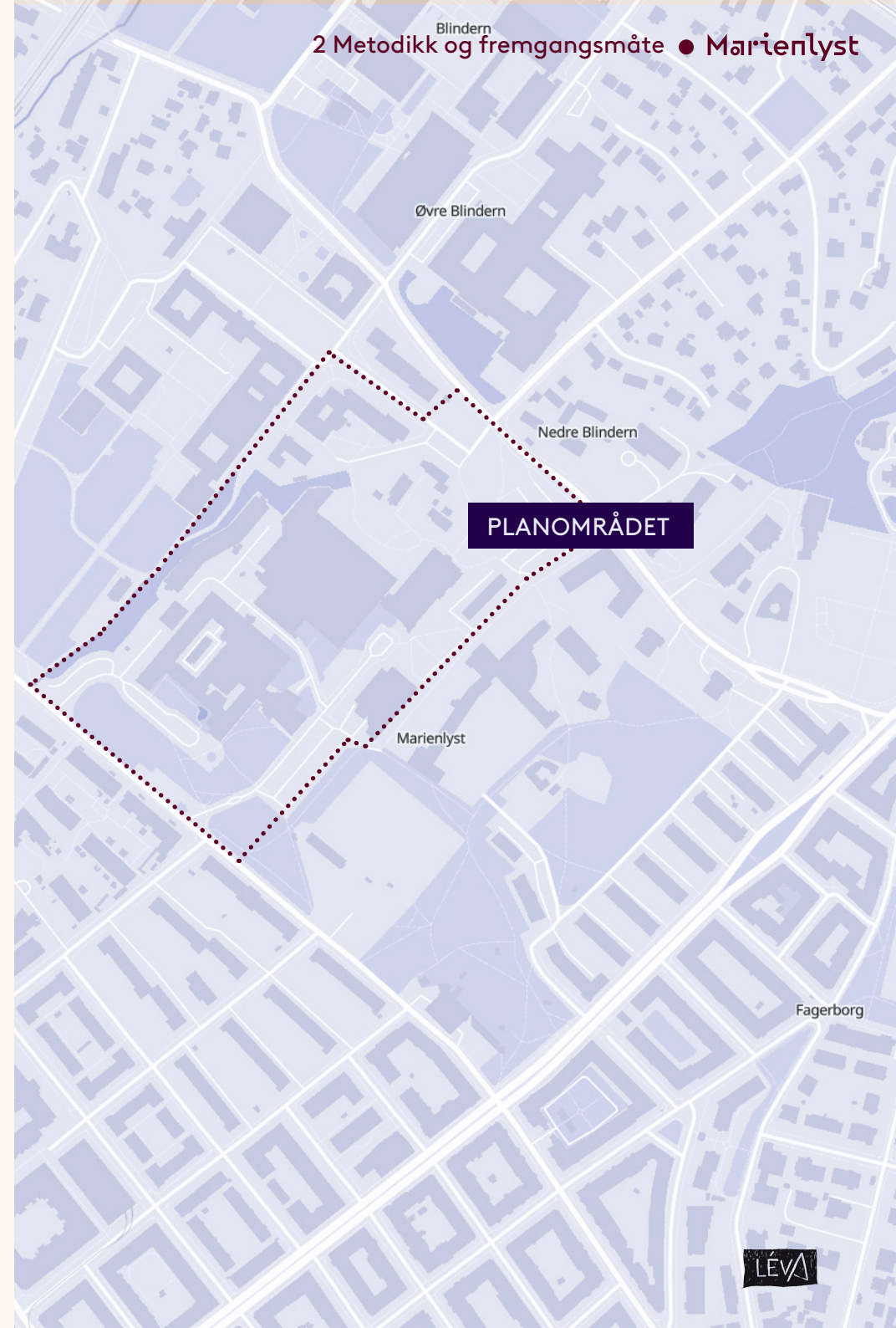
Behovskartleggingen legger først og fremst vekt på å forstå dagens sosiokulturelle forhold og sosiale behov i nærkonteksten rundt planområdet. Fordi en del data kun er tilgjengelig på bydelsnivå, har det vært viktig også å innhente kunnskap fra de fire omkringliggende bydelene: Nordre og Vestre Aker, Frogner og St. Hanshaugen.

De er inkludert noe data på bynivå i kartleggingen, i tråd med Ferd Eiendoms ambisjoner om at utviklingen av tomten ikke bare skal kunne gi noe tilbake til nærmeste nabolag, men også til byen som helhet. På by-/kommunenivå finner vi også normative føringer gjennom kommunens ulike planer og politikk.

Oppsummert forholder vi oss i behovsanalysen til følgende geografiske nivå:

NIVÅ	GEOGRAFISK AVGRENSNING	DATA TILGJENGELIG
BY	Definert som hele Oslo kommune.	• Statistikk tilgjengelig på bynivå • Overordnede planer, strategier og politikk
OMRÅDE	Definert som utvidet nabolag og influensområde. Omfatter nærmeste delbydeler og bydeler.	• Statistikk på delbydel og bydelsnivå • Bydelsplaner og -rapporter
STED	Definert som nærkonteksten til planområdet. Omfatter nærmeste boligblokker, grunnkretser og delbydeler.	• Medvirkningsdata fra tidligere prosesser • Statistikk på grunnkrets nivå og delbydel

*Se appendiks for oversikt over grunnkretser og delbydeler som er inkludert.

3 Situasjonsbeskrivelse

I dette kapitlet presenteres og oppsummeres de viktigste funn fra kartleggingen av sosiale forhold og behov. Tematisk er kapitlet delt inn i tre hovedoverskrifter; demografi og befolkningsutvikling, bolig og nærmiljøtilbud. Hvert tema introduseres med et kort avsnitt som kontekstualiserer/perspektiverer tematikken knyttet opp mot forskning på livskvalitet, trivsel og helse. Deretter følger funnene fordelt på de tre geografiske nivåene; by, område og sted.

3.1 Demografi og befolkningsutvikling

Kunnskap om demografi er viktig for å beskrive sentrale trekk ved befolkningen. Demografiske forhold gir oss innsikt i samfunnet vårt, samfunnsutvikling og større samfunnsendringer. Fra et folkehelse- og sosialt bærekraftperspektiv kan kunnskap om demografi også være viktig for å få oversikt over andelen innbyggere som kan være særlig sårbare med tanke på å oppleve utfordringer knyttet til f.eks. levekår, helse, trivsel og utenforskap. Kunnskap om aldersfordeling og befolkningssammensetning gir også viktige føringer for utforming av nærmiljøer, boliger og tjenester som svarer til de spesifikke behov som kan finnes hos ulike samfunnsgrupper.

LESMER....Alderssammensetningen i befolkningen er viktig da en høy andel eldre vil kunne føre til for eksempel økt etterspørsel etter helsetjenester, mens høy andel barn og unge vil stille økt krav om tilrettelegging for gode oppvekstmiljø og -arenaer (f.eks. skole, barnehage, fritidsaktiviteter og nærmiljø). Andel innvandrere kan også ha innvirkning på sosiale behov, samt hvilke tjenester og funksjoner som etterspørres. Generelt har forskningen vist at det å ha minoritetsbakgrunn kan innebære en større risiko for å oppleve levekårsutfordringer og dårlig helse (FHI, 2022a). Dette omfatter bl.a. dårlig økonomi, lav sysselsetting og boligstandard, samt lite sosial kontakt. Personer med innvandrerbakgrunn mangler for eksempel i større grad gode venner og er mer plaget av ensomhet enn andre (ibid.). Fra et sosialt perspektiv kan det også være relevant å se på botid blant innvandrere, da deltakelse i samfunnet og integrering øker med antall år bosatt (Aarland & Brattbakk, 2020).

Demografiske forhold som inntekts- og utdanningsnivået hos befolkningen henger tett sammen med helse. Grupper med lav utdanning og inntekt har større risiko for å oppleve utfordringer knyttet til psykisk og fysisk helse og sykdom. Å vokse opp i en familie der foreldrene har lav utdanning og dårlig råd, kan i stor grad påvirke mulighetene unge får senere i livet. Dette omfatter f.eks. at lavinntektsfamilier oftere er bosatt i boliger og bomiljø med lav kvalitet, samt at viktige tilbud, funksjoner og aktiviteter kan oppleves økonomisk utilgjengelig og dermed hindre lik deltakelse i samfunn og fritid. Barn som vokser opp i fattige familier kan ha større risiko for å oppleve utenforskap og ensomhet (Bufdir, 2023). Det kan også oppleves svært belastende å være den med dårlig økonomi i et ellers sosioøkonomisk sterkt nabolag, derfor kan det også være relevant å se på inntektsulikhet i et område. Foreldrenes sosioøkonomiske status og bosituasjonen hjemme kan også være med å påvirke sannsynligheten for at unge selv vokser opp og havner i lavinntektsgruppen. Unge som tidlig havner utenfor utdanning og arbeidsliv, har også vist seg å være ekstra sårbare med tanke på videre sysselsetting og inntekt gjennom livet (ibid.).

3.1 Demografi og befolkningsutvikling

Kartlegging

By

Forventes stor befolkningsvekst, med en særlig økt andel eldre, og en lavere andel voksne i arbeidsfør alder.

Innvandrere utgjør i dag 1/4 av byens befolkning og byen blir stadig mer flerkulturell. Forventet økning i andel med innvandrers bakgrunn.

Kontinuerlig påfyll av unge som søker utdanning og jobb (studenter utgjør 10% av Oslos befolkning).

Sted

Delbydelene og grunnkretsene tettest på planområdet har færre barn, og flere unge voksne enn Oslo generelt. De har også en høy og økende andel eldre over 60+ år.

Område

De fire tilgrensede bydelene kjennetegnes av en stor andel innbyggere med høy utdanning og god inntekt, samtidig pekes det på store forskjeller i levekår innad, hvor bydel Frogner og Vestre Aker har spesielt høy inntektsulikhet.

Bydel St. Hanshaugen og Bydel Frogner har høyere andel husholdninger med lavinntekt sammenlignet med snittet for Oslo og Norge. Sammen med Vestre Aker rapporteres det utfordringer knyttet til at materielle forskjeller mellom barn og unge kommer til uttrykk i deres deltakelse i samfunnsliv og fritidstilbud.

Mange unge i de nærmeste bydelen klarer seg godt, men det rapporteres i bydel Nordre og Vestre Aker om høyere andel ungdomsledighet (NEET*) enn snittet for Oslo. Det pekes også på økende utfordringer knyttet til psykisk helse og rus blant unge, spesielt i bydel Vestre Aker, Frogner og St. Hanshaugen.

Økende andel unge som rapporterer at de er plaget av ensomhet i alle bydeler, utenom Vestre Aker der andelen har vært stabil siden 2018.

Bydel St. Hanshaugen har nest høyest andel studenter i Oslo (ca. 4500). Studentene i Oslo rapporterer i økende grad om psykiske plager og ensomhet.

Tre av de fire tilgrensede bydelene har høyere andel ikke-vestlige innvandrere med kort botid, enn snittet for Oslo, av de nærmeste delbydeler har Lindern, Majorstuen Nord og Ullevål hageby høyere andel enn Oslo-snittet.

*not in employment, education, or training

3.2 Bolig

Tilgang til en egnet bolig i et godt bomiljø anses å være en grunnleggende forutsetning for god helse og livskvalitet (FHI, 2023a; NOU, 2011). Det er en rekke forhold ved boligen og bosituasjonen som kan knyttes til helse og sosiale behov. Kvalitet på boligen påvirker for eksempel livskvalitet og trivsel i form av inn klima, sol- og dagslysforhold, støy og luftforurensning. I tillegg er både pris, utforming og variasjon i boligtilbudet avgjørende for om gode boliger er tilgjengelige for ulike grupper i samfunnet.

En egnet bolig med høy kvalitet kan gi flere eldre mulighet til å bli boende hjemme lengre, gi mennesker med funksjonsnedsettelse mulighet for sosial inkludering, samt positivt påvirke innvandreres mulighet til integrering i samfunnet (NOU, 2011). Barns og unges oppvekstkår og mulighet til å ta del i samfunnslivet, kan påvirkes av boligens utforming og størrelse (ibid.). Det å eie egen bolig kan bidra til å fremme større økonomisk trygghet og økt bostabilitet. Forskning peker på at boligen kan være en viktig bidragsyter i det å bygge en identitet og føle sosial tilhørighet.

LES MER... Variasjon i boligtyper kan være en viktig faktor som påvirker hvorvidt ulike samfunnsgrupper har mulighet til å bosette seg i et område. I tillegg vil variasjon i type og størrelse på boligene bidra til å muliggjøre internt flytting i et nabolag når behovene endrer seg i løpet av livet. Her vil muligheten til å kunne tilpasse boligens utforming og planløsning etter behov også være av betydning. Fordelen med dette er at flere vil kunne bli boende i et nabolag over tid, og dermed positivt kunne påvirke bostabilitet, trygghet og sosialt samhold mellom beboere (FHI, 2023a). Bostabilitet må gjerne også ses i sammenheng med befolkningssammensetning/ type husholdninger og andel eie- og leieboliger i et område. Unge og de som leier bolig er mest sannsynlig å flytte på seg, og en høy andel leietakere kan medføre stor årlig utskiftning av beboermassen. Trangboddhet kan også påvirke trivsel, psykisk og fysisk helse i eget hjem, særlig ved å sette begrensninger for det sosiale livet. Trangboddhet kan medføre større behov knyttet til hvilke funksjoner og tilbud nabolaget bør være med å oppfylle. Særlig negativ effekt kan trangboddhet få for barn og unges oppvekstkår, der forskningen blant annet peker på utfordringer knyttet til det å ha et privatliv, forhold mellom beboere og mulighet for fritids- og studieaktivitet (Helgesen et al, 2014). En viktig del av bokvaliteten og trivsel i eget hjem, kan også knyttes til eksterne miljøpåvirkninger som for eksempel negativ påvirkning fra støy og luftforurensning (FHI, 2023a).

3.2 Bolig

Kartlegging

By

Oslos økende boligpriser gjør boligetablering vanskelig for flere samfunnsgrupper.

Stor utflytting av barnefamilier når barna kommer i skolealder.

Høyere andel enn landsnittet som anses som vanskeligstilt på boligmarkedet.

Sted

Etterspørsel etter leiligheter med livsløpsstandard fra medvirkning, samt flere hverdagstilbud og møteplasser for ungdom og eldre.

I medvirkningen trekkes godt bomiljø frem som en kvalitet og et identitetsskapende element i området i dag.

Område

For bydel St. Hanshaugen og Frogner, er det først og fremst aldersgruppen 20-29 år som flytter til bydelene, mens aldersgruppene 30-39 år og 0-5 år flytter ut.

Stor årlig inn- og utflytting i bydel St. Hanshaugen og Frogner, og bydelene rapporterer utfordringer knyttet f.eks. til skolemiljø når barn begynner og slutter på bydelsskolene ukentlig.

Samlet sett finner man i de nærmeste delbydelene:

- en større andel blokkbebyggelse enn Oslo snittet, og en lavere andel rekkehus/tomannsbolig og enebolig
- flere som leier en snittet for Oslo
- flere én-personshusholdninger enn i Oslo, samt lavere andel par med barn, mor eller far med barn og flerfamiliehusholdninger enn Oslo

Av de nærmeste delbydelene er det særlig delbydel Lindern som skiller seg negativt ut med tanke på trangboddhet, og ligger over Oslo-snittet.

Det er en stor andel små boliger (1-2 roms) i grunnkretsene/delbydelene nærmest tomten.

Alle delbydelene er i toppen på kvadratmeterpris for blokkleiligheter i Oslo.

3.3 Nærmiljøtilbud

Nærmiljøet spiller en viktig rolle for helse, trivsel og livskvalitet. Et nærmiljø som tilbyr en bred vifte av kvaliteter og funksjoner vil kunne fremme deltakelse og aktivitet. Det å delta i frivillighet, organisasjonsliv, lokalsamfunn og demokratiske prosesser vil kunne bidra til økt tilhørighet og redusert utenforskap (FHI, 2020). Tilgang til grøntområder, friluftsliv og rekreasjonsareal løftes frem som viktige kvaliteter ved bærekraftige nærmiljøer (Helse- og omsorgsdepartementet, 2018). God tilrettelegging for myke trafikanter og nærhet til kollektivtransport fremmer fysisk aktivitet, samtidig som trafikk, støy og luftforurensning reduseres. Tilsvarende fremmer nærhet til hverdagsfunksjoner og daglige gjøremål at flere beveger seg til fots og sannsynligheten for sosiale møter øker. Sosiale arenaer, fritidsaktiviteter og møteplasser fremmer inkludering, tilhørighet og naboskap gjennom møter mellom mennesker. Fritidstilbud av både organisert, egenorganisert og uorganisert karakter bidrar til både sosial og fysisk aktivitet. Sosialt bærekraftige og helsefremmende nærmiljø oppfattes som trivelige, trygge og attraktive å oppholde seg i, samtidig som de bidrar til å fremme mening, mestring og glede i hverdagen (ibid.). En rettferdig og lik tilgang og fordeling av goder og ressurser i samfunnet vil være avgjørende for å sikre like muligheter og utjevne sosial ulikhet (FHI, 2020).

LES MER....Gjennom fysisk planlegging kan vi tilrettelegge for mer aldersvennlige samfunn og nærmiljø. Når det gjelder eldre, vil dette kunne bidra til å oppnå målsettingen om at flere skal kunne leve friske, selvstendige liv i eget hjem så lenge som mulig. Eldre som har mulighet og jevnlig deltar i fysisk aktivitet, har større sannsynlighet for å kunne bo hjemme lengre, som igjen har vist seg å være koblet til høyere livskvalitet blant eldre (FHI, 2023b). Nærmiljøet kan tilrettelegge for dette gjennom areal for fysisk aktivitet, samt trygg tilrettelegging av infrastruktur for gående. Mange eldre eier ikke bil og er avhengig av gangavstand til tilbud, kollektivholdeplasser eller andre tilpassede transportalternativ for å kunne komme seg rundt. Mange eldre er aleneboende og har økt risiko for å oppleve ensomhet. Forskning tyder på at mulighet for sosial kontakt kan være en viktig motivasjon for å få eldre ut og gå. Sosialt samvær og sosiale møteplasser gir positive effekter på livskvalitet og psykisk helse (FHI, 2023). Det pekes også på at deltakelse i sosiale nettverk, frivillighet og lokalmiljø kan virke forebyggende for en rekke helseutfordringer, samt bidra til meningsfylt aktivitet og mestring (ibid.).

Utover familien og sentrale institusjoner som skole og barnehage, har nærmiljøet en viktig betydning for barn og unges oppvekst og helse (FHI, 2022b). Tilrettelegging for organiserte fritidsaktiviteter og muligheten for å være i aktivitet inne og ute, er viktig for barnas utvikling. Det å drive med variert aktivitet og lek bidrar også til å utvikle en rekke ferdigheter og mestring (ibid.). I en gjennomgang av forskning på barnevennlige omgivelser fremheves viktigheten av at barn har mulighet til å utforske og oppdage sitt nærmiljø, og at dette vil være positivt for deres utvikling (Høyland et al, 2018). Videre vektlegges barnas bevegelsesfrihet og arenaer der barn og unge kan møte ikke bare jevnaldrende, men også andre mennesker å være viktig for deres sosiale læring og selvstendighet (ibid.).

3.3 Nærmiljøtilbud

Kartlegging // Mobilitet

By

Mange opplever støy og utrygge skoleveier grunnet mye biltrafikk. Samtidig er biltrafikken den største kilden til lokal luftforurensning i Oslo.

Gjennom medvirkning kommer det fram ønske om at NRK-tomten åpnes opp med bedre forbindelser på tvers, og et mer finmasket nettverk for bevegelse, der grep og utvikling tilpasser seg det organiske landskapet. Kartlegginger av folks bevegelsesmønster bekrefter at tomten i dag fungerer som en barriere i dagens forbindelsesnettverk.

Fra digital medvirkning fremgår det at de minst likte stedene er områder preget av stor andel parkering og trafikk, spesielt Kirkeveien og Prestegårdsveien.

Beboere på Marienlyst bruker mindre bil og reiser mer med kollektivtransport og til fots enn resten av Oslo.

Planområdet har flere alternative kollektivholdeplasser innenfor gangavstand på 6-8 minutter. Dette er likevel ikke i umiddelbar nærhet for eksempel for barn, eldre og personer med funksjonsnedsettelse.

Anleggsperioden og økt belastning på nærområdet ift. støy og støv er en stor bekymring som kommer frem i medvirkningen.

Sted

Område

De som bor i bydel St. Hanshaugen og Frogner er generelt mer fornøyd med det kollektive transporttilbudet der de bor enn Oslo-snippet, og over snippet fornøyd med tilretteleggingen for syklist og fotgjengere.

Beboere i Nordre og Vestre Aker bruker mer bil og er mindre fornøyd med kollektivtilbudet, enn snippet for Oslo. Vestre Aker skårer dårligst blant alle bydelene, både når det gjelder tilrettelegging for syklist og fotgjengere.

Bydel St. Hanshaugen skårer under snippet på andel som er fornøyd med biltrafikk der de bor, og er samtidig den bydelen med lavest andel som bruker bil til daglig/ukentlig.

Innbyggerne i St. Hanshaugen og Frogner skårer dårligere enn Oslo snippet på selvpålevd tilfredshet med den lokale luftkvaliteten og støvforholdene der man bo.

St. Hanshaugen er en bydel som preges av tidvis høy luft- og støvforurensning, og mange av bydelens innbyggere blir i lengre perioder plaget med bygge- og anleggsstøy på grunn av fortetting.

3.3 Nærmiljøtilbud

Kartlegging // Tjenestetilbud og næring

By

Beboere i Oslo er generelt minst fornøyd med kommunale tjenester som: sykehjemstjenesten, botilbud til eldre, helsehus og psykisk helsetilbud.

Økte krav om kompetanse, samtidig som man opplever misforhold mellom kvalifikasjoner som tilbys og etterspørres i arbeidsmarkedet. Behov for tilpasninger i arbeidsmarkedet så flere kan komme i jobb.

Område

Det er en forventet stor befolkningsvekst i seniorsegmentet, og bydelene peker på at dette stiller krav til kapasitet og type tjenester.

Bydelene peker på økende utfordringer knyttet til psykisk helse og rus blant unge, og behov for tjenester som jobber imøtekommende og forebyggende med disse problemstillingene.

Sted

Kartlegginger av området og medvirkning fremhever at området er preget av institusjoner i dag, og at det mangler et nabolagssenter med nødvendige hverdagstilbud.

Gjennom medvirkning kommer det frem savn og behov for: kommersielle/handelstilbud, næring, matbutikk, servering (kaféer, spisesteder, uteservering), kultur, rekreasjon og fritidstilbud. Det pekes på mangel på byrom med utadrettet virksomhet og variasjon i tilbud og aktivitet, og blant studentene er det ønsket om flere funksjoner med liv på ettermiddag, kveld og helg.

3.3 Nærmiljøtilbud

Kartlegging // Byrom og fellesareal

By

75% av innbyggerne i Oslo er fornøyde med tilgangen til natur- og friluftsområder der de bor.

98% av innbyggerne i Oslo bor mindre enn 300 meter fra et grøntareal.

Sted

Fra medvirkningen fremgår det ønske om flere møteplasser for ungdom og eldre, tematiske møteplasser etter interesse, offentlige tilbud (bibliotek, bydelshus osv.), selskapslokaler osv. Areal for egenorganisert og lavterskel aktivitet fremheves også som et behov og ønske.

Bevaring av eksisterende natur og opplevelsen av området som åpent og grønt, samt ønske om tilføring av ny og variert grønnstruktur er tydelig gjennomgående i gjennomført medvirkning.

Kunstgressbanen, "Marienlyst-sletta", Marienlyst-parken og Leker'n (fritidsklubb med uteområde) trekkes frem i medvirkningen som godt likt og mye brukt i dag.

Område

Bydel Frogner og bydel St. Hanshaugen er blant bydelene i Oslo med minst grøntareal per innbygger.

Bydel Vestre Aker og Nordre Aker har størst andel fornøyde innbyggere med tanke på tilfredshet med tilgangen til natur- og friluftsområder der de bor. Bydel St. Hanshaugen og Frogner skårer under snittet for Oslo.

St. Hanshaugen skårer også under snittet for Oslo på andel som bruker parker/friområder der de bor daglig/ukentlig, mens de andre tre bydelene ligger over snittet for Oslo.

Innbyggerne i bydel St. Hanshaugen, Frogner og Nordre Aker er i stor grad enige i at det finnes utendørs møteplasser som er fristende å bruke der man bor, mens Vestre Aker skårer dårligere enn Oslo-snittet.

Alle de fire bydelene ligger over snittet til Oslo når det gjelder opplevd trygghet når man ferdes ute på kveldstid der en bor. En større andel menn enn kvinner føler seg trygge, og flere eldre sammenlignet med unge voksne.

St. Hanshaugen og Frogner skårer under snittet når det kommer til andel som er svært eller ganske fornøyd med trygghet for barn når det gjelder å ferdes ute der de bor.

I Kommunedelplanen for torg og møteplasser pekes Marienlyst på som en prioritet for etablering av torg og møteplasser, for å styrke byromstrukturen i området og urbane og grønne forbindelser til omkringliggende områder.

3.3 Nærmiljøtilbud

Kartlegging // Organiserte fritidsaktiviteter

By

Unge med norskfødte foreldre med høy sosioøkonomisk bakgrunn er langt mer fysisk aktive enn de med lav sosioøkonomisk status og innvandrerbakgrunn.

Oslo er fylket med dårligst anleggsdekning i landet og behovet for idrettsanlegg er stort.

Økonomi, mangel på informasjon, bakgrunn, funksjonsevne og geografiske avstander kan utgjøre barriere for deltakelse i både idrett og kultur.

Det er et gjennomgående behov for flere steder å møtes og for å drive med kulturaktiviteter lokalt, og barn og unge i Oslo trenger flere arenaer for kreativ og kunstnerisk utfoldelse.

51 prosent av innbyggerne i Oslo deltar i frivillig organisasjonsvirksomhet i løpet av året.

Sted

Fra medvirkningen påpekes det at organiserte fritidstilbud er viktig for identiteten til Marienlyst, men at de tar opp en stor del av fasilitetene i området. Variasjon i utendørsaktiviteter er etterspurt. Uorganisert aktivitet og programmering i grøntområder er etterspurt.

Flerbrukshall og svømmehall er etterspurt i medvirkningen, sammen med varierte kulturtilbud for ulike aldersgrupper.

Område

Bydel St. Hanshaugen og Frogner melder om behov for møteplasser og tilbud innen kultur og idrett, spesielt for barn, og er i dag de områdene med størst kapasitetsutfordringer når det gjelder flerbrukshaller.

Vestre Aker og Nordre Aker har stor pågang på ulike aktiviteter og dermed også en krevende anleggssituasjon.

Bydel Vestre og Nordre Aker skårer høyt med tanke på tilfredshet med idrettsanlegg lokalt og deltakelse i idrettslag blant ungdomstrinnet. Bydel Frogner og St. Hanshaugen skårer dårligere enn de vestlige bydelene, men bedre enn de østlige bydelene på samme parametre.

Innbyggerne i bydel Frogner og bydel St. Hanshaugen er blant de mest fornøyde med det lokale kulturtilbudet, Nordre og Vestre Aker skårer dårligere enn snittet for Oslo.

Bydel St. Hanshaugen, Frogner og Nordre Aker skårer dårligere enn snittet for Oslo på hvor fornøyd man er på tilgang til bibliotek i eget nærmiljø. Unge voksne har hatt en kraftig nedgang på tilfredshet med tilgang på bibliotek.

Ungdomstrinnet i bydel Frogner, St. Hanshaugen og Nordre Aker skårer høyt på tilfredshet med det lokale kulturtilbudet.

Bydel Vestre og Nordre Aker ligger over snittet for Oslo med tanke på deltakelse i frivillig arbeid.

På ungdomstrinnet skårer Vestre og Nordre Aker lavt på tilfredshet med lokaler å treffe andre unge, men likevel høyt på deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Bydel Frogner skårer også lavt på tilfredshet med lokaler, men har flere unge som deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Bydel St. Hanshaugen har også relativt høy andel unge som deltar i organiserte fritidsaktiviteter, og de unge er også godt fornøyd med tilbudet av lokaler for å treffe andre unge.

4 Behovsvurdering

Situasjonsbeskrivelsen gir grunnlag for å peke ut sentrale behov og eksisterende kvaliteter som bør legges til grunn for utformingen av konkrete prosjektmål knyttet til utviklingen av NRK-tomten på Marienlyst.

Planområdet befinner seg geografisk i skjæringspunktet mellom fire bydeler, med ulike karakteristikk og utfordringer. Særlig viser situasjonsbeskrivelsen at det er noen klare forskjeller mellom bydelene i indre og i ytre by. Det medfører at enkelte behov som her fremheves, ikke nødvendigvis vil være like fremtredende i alle bydeler. Fokuset i denne kartleggingen har vært på å forstå sosiale forhold og behov. Dette innebærer noe usikkerhet, da sosiale forhold er dynamiske og foranderlige og vil påvirkes av endringer som skjer ellers i samfunnet. Behovene det her pekes på kan dermed reduseres eller forsterkes over tid. Kartleggingen er hovedsakelig basert på tilgjengelig statistikk og kvantitativ data som er godt egnet til å si noe om objektive levekår og risikofaktorer. Det vi derimot vet mindre om i dag, er folks subjektive opplevelse av eget hverdagsliv, nærmiljø og livskvalitet.

4.1 Forebygge ensomhet

Situasjonsbeskrivelsen gir innsikt i hvilke demografiske grupper som i dag bor og har sin hverdag rundt planområdet. Selv om vi ikke har inngående kunnskap om folks subjektive opplevelse, viser situasjonsbeskrivelsen at man rundt planområdet finner flere samfunnsgrupper som kan anses å ha en særlig sårbarhet med tanke på å oppleve ensomhet:

- Høy andel aleneboende. Forskning viser at ensomhet har økt mest i gruppen unge aleneboende under 35 år (SSB, 2021).
- Høy og økende andel eldre. Ca. hver fjerde eldre rapporterer å være ensom i større eller mindre grad. Det er de eldste, aleneboende og kvinner som oppgir å være mest plaget (Hveem & Aunsmo, 2023).
- Høy andel innvandrere med kort botid. Nyankomne innvandrere og første generasjon kan oppleve utfordringer knyttet til mangel på sosialt nettverk og sosiale relasjoner, samt være ekstra sårbare for å oppleve ensomhet (FHI, 2022a; Oslo kommune, 2023).
- Høy andel studenter som bor i og bruker området. Undersøkelser viser at en høy andel studenter rapporterer ensomhet og isolasjon (SHoT, 2022). Blant studentene i Oslo oppgir 25% av mennene og 30% av kvinnene at de ofte er plaget av ensomhet (Oslo kommune, 2023).
- Bydelene oppgir økte utfordringer knyttet til psykisk helse og rus blant unge, samt høy andel NEETs. De som står utenfor arbeidslivet og mottar offentlig stønad er særlig utsatt for ensomhet (Oslo kommune, 2023).

- Unge i bydelene rapporterer økt grad av ensomhet. Dette gjenspeiler en generell trend for Oslo, der både andel gutter og jenter som oppgir at de er plaget av ensomhet har økt (Oslo kommune, 2023).
- Høy grad av inntektsulikhet og relativt høy andel lavinntektshusholdninger. Det å ikke ha råd til å delta i samfunnslivet, kan bidra til økt risiko for utenforskap og ensomhet (Oslo kommune, 2023).

KONKLUSJON

Samtidig som situasjonsbeskrivelsen viser at området huser flere grupper som kan ha økt risiko for å oppleve ensomhet, er opplevelsen av at nærområdet på Marienlyst har et godt naboskap noe som går igjen i funn fra medvirkningen. Samlet sett indikerer funnene at man både bør arbeide med å ivareta og verne om de sosiale arenaer og fellesskap som allerede eksisterer, samtidig som man bør arbeide både forebyggende og fremmende ved å etablere strukturer, arenaer og sosiale fellesskap som kan invitere til deltakelse, tilhørighet og mening.

MÅL 1

Ivareta og etablere arenaer, samarbeid og strukturer som legger til rette for sosiale fellesskap og bidrar til å forebygge ensomhet

4.2 Sikre økonomisk inkluderende omgivelser

Situasjonsbeskrivelsen viser at en høy andel av innbyggerne i bydelene og delbydelene rundt planområdet har lang utdanning og høy inntekt. Likevel trekkes det frem at det er store forskjeller innad i bydeler og mellom grupper.

- Høy grad av inntektsulikhet og relativt høy andel lavinntektsusholdninger. Det å ikke ha råd til å delta i samfunnslivet, kan bidra til økt risiko for utenforskap og ensomhet. Yngre og eldre som bor alene, enslige forsørgere, innvandrere og barnefamilier har ofte større risiko for vedvarende lav inntekt (Oslo kommune, 2023).
- Bydelene rapporterer om utfordringer knyttet til sosioøkonomiske forskjeller mellom barn og unge. Det å vokse opp i lavinntektsfamilier kan påvirke barn og unges deltakelse i samfunnsliv og fritidstilbud, samt deres fremtidige utdanning- og inntektsnivå, tilknytning til arbeidslivet og helse (Oslo kommune, 2023)
- Høy andel unge som står utenfor arbeidsliv, utdanning og opplæring (NEETs). Dersom unge blir stående utenfor arbeidslivet over lang tid, risikerer de ikke bare å få dårligere økonomi, men også dårligere helse og livskvalitet (Oslo kommune, 2023).

KONKLUSJON

I tillegg til det som fremgår av situasjonsbeskrivelsen, er det også et gjennomgående element i medvirkningen at man ønsker seg flere og et mer variert tilbud i området. Særlig fremheves ønsket om nabolagsrettede funksjoner. Samlet sett, er det viktig at nye funksjoner og tilbud på Marientlyst gjøres tilgjengelig for alle, uavhengig av økonomi og inntekt.

MÅL 2

Bidra til at alle opplever å ha lik mulighet til å ta det nye bymiljøet i bruk, uavhengig av økonomi.

4.3 Bidra til stabilt bomiljø

Situasjonsbeskrivelsen avdekker flere faktorer som kan være med å påvirke både mangfold og bostabilitet i området.

- Høy andel små boliger (1- og 2-roms). Lite variasjon i boligtilbudet kan vanskeliggjøre intern flytting og boligkarriere innad i et nabolag (Husbanken, u.d.)
- Høy andel leietakere. Leietakere er ofte mindre bofaste og flytter oftere (Oslo kommune, 2023).
- Høye boligpriser, både eie og leie. Høye boligpriser og husleier vil kunne gjøre det vanskelig for grupper med lav inntekt, førstegangsetablerere, enpersonshushold og aleneforsørgere å bosette seg eller bli boende i et område (Oslo kommune, 2023).
- Enkelte bydeler rapporterer om høy flyttehyppighet (og stor utskiftning av barn i barnehager og skoler). Bostabilitet kan ha stor betydning for folks livskvalitet. For barn kan hyppig flytting ha negative effekter på psykisk helse og skoleprestasjoner (Oslo kommune, 2023).
- Etterspørsel etter flere tilbud for barn, unge og eldre. Attraktive nærmiljø kan påvirke tilhørighet, samt ønske om å bli boende i et nabolag (FHI, 2023a).

KONKLUSJON

Selv om vi vet lite om hvordan bostabilitet oppleves av dem som bor aller nærmest planområdet, har stabile bomiljø en positiv effekt på deltakelse i nærmiljø, sosiale bånd og trygghet. Å satse på å utvikle et stabilt bomiljø på Marienlyst som legger til rette for at flere kan og ønsker å bli boende over tid, kan dermed bidra til å gi flere sosiale gevinster.

MÅL 3

Utvikle trygge, aldersvennlige og stabile bomiljø der man kan og ønsker å bli boende over tid

5 Mål med tilhørende innsatsområder

Situasjonsbeskrivelsen og behovsvurderingen har ledet frem til utviklingen av tre hovedmål for sikring av sosial bærekraft i utviklingen av NRK-tomten på Marienlyst. Tilknyttet de tre målene er fem innsatsområder som skal følges opp med konkrete tiltak. Innsatsområdene er satt som rammeverk og retning for arbeidet, og er valgt ut på bakgrunn av deres potensial som verktøy for å oppnå overordnede mål. Kvalitetene og potensialene som eksisterer på tomten og i området, har også påvirket hva som er satt som innsatsområder.

Mulige tiltak for hvert innsatsområde utforskes og jobbes med i mer detalj i en egen levende arbeidsmatrise som oppfølging på dette dokumentet. Noen ting skal følges opp gjennom arbeid med regulering, andre ting gjennom drift og overordnet prosjektutvikling. Inn under sistnevnte ligger f.eks. arbeid knyttet til områdemodning og midlertidige tiltak i planområdet i påvente av og under utbygging.

5.2 Innsatsområder

MÅL	HVA		
INNSATSOMRÅDE	MÅL 1	MÅL 2	MÅL 3
	Ivareta og etablere arenaer, samarbeid og strukturer som legger til rette for sosiale fellesskap og bidrar til å forebygge ensomhet	Bidra til at alle opplever å ha lik mulighet til å ta det nye bymiljøet i bruk, uavhengig av økonomi.	Utvikle trygge, aldersvennlige og stabile bomiljø der man kan og ønsker å bli boende over tid
KULTUR	Kultur kan bidra positivt til bygging av sosiale fellesskap og sosiale relasjoner. Det å oppleve eller delta i kulturelle aktiviteter påvirker folks helse positivt. Kultur kan også bidra til bedre integrering mellom grupper.	Å overkomme sosiale, kulturelle og økonomiske barrierer for deltakelse vil gjøre kulturlivet tilgjengelig for flere.	Kulturuttrykk og kulturarv kan fungere som identitetsskapende element som bidrar til å fremme stolthet, tilhørighet og stedsidentitet.
BYROM OG BYNATUR	Byrom som er fysisk og sosialt tilgjengelig kan fungere som viktige møteplasser for ulike grupper og nivå av sosialt samvær. Opplevd trygghet er en viktig premiss for bruk av byrommene.	Tilgang til byrom, grøntareal og grøntstrukturer kan bidra til sosial utjevning, samt fremme fysisk og psykisk helse.	Aldersvennlige uterom og sosiale fellesareal legger til rette for møter mellom naboer over tid, og bidrar til å fremme trygghet, tilhørighet og naboskap.
IDRETT OG REKREASJON	Tilgang på et variert tilbud av fritidsaktiviteter og rekreasjonsareal bidrar til inkludering og forebygger ensomhet og utenforskap.	Tilrettelegging for alternative aktivitetsflater og aktivitet, samt tilgjengeliggjøring av utstyr kan bidra til å redusere økonomiske barrierer for deltakelse.	Mulighet for å være i fysisk aktivitet i nabolaget kan bidra til å skape mer attraktive og helsefremmende bomiljø.
JOBB, FRVILLIGHET OG NÆRING	Deltakelse i frivillighet og jobb kan bidra til å forebygge ensomhet og utenforskap, samt bygge sosiale nettverk, mestring og kompetanse.	Et mangfold i arbeidsplasser lokalt, kan gi flere mulighet for å delta i arbeidslivet, bygge kompetanse og fremme innovasjon. Tilbud og tjenester i ulike prisklasser tilgjengeliggjør et bymiljø eller område for er.	Frivillighet og lokalt næringsliv bidrar til å bygge lokalsamfunn, fremme deltakelse og engasjement.
BOLIG	Utforming av boligområder og bokonsept med fokus på fellesskap kan bidra til å redusere ensomhet.	Alternative deleløsninger kan gi flere tilgang til egen bolig.	Boliger av god kvalitet og et variert boligtilbud bidrar til mangfold og trivsel, og mulighet for å bli boende i samme lokalmiljø i alle faser av livet.
	HVORFOR		

6 Oppsummering og veien videre

6 Oppsummering og veien videre

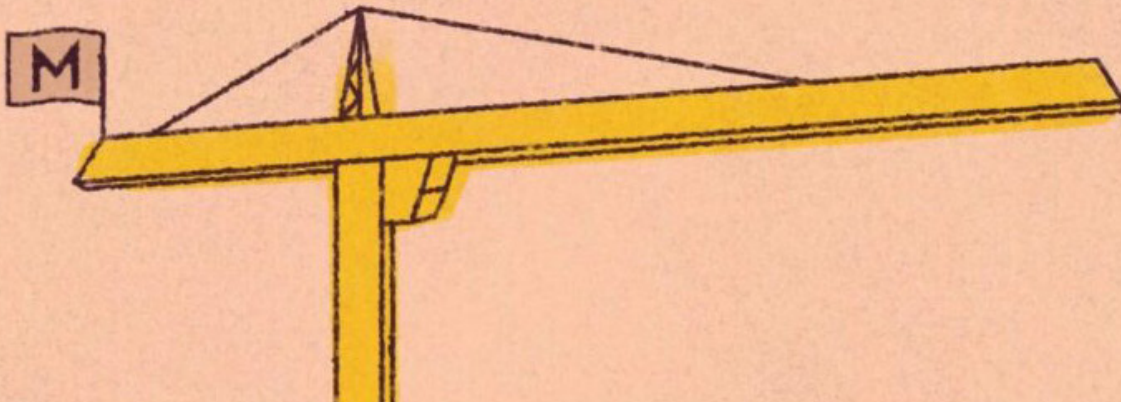
Denne behovskartleggingen har hatt som hensikt å konkretisere Ferd Eiendoms arbeid med sosial bærekraft for utviklingen av Marienlyst. Gjennom å peke på behov i området i dag og sette mål og innsatsområder, legges det til rette for å kunne jobbe strategisk med å forebygge og imøtekomme identifiserte behov.

Marienlyst er et område uten store sosiale utfordringer, men utviklingen som planlegges vil ha stor påvirkning på eksisterende omgivelser. Ved å jobbe målrettet med innsatsområder og tiltak vil man kunne bidra til å skape et enda mer sosialt bærekraftig område her i fremtiden, både for eksisterende og nye innbyggere.

Videre oppfølging på dette dokumentet, omfatter identifisering, videreutvikling, samt testing av konkrete tiltak for sosial bærekraft. For å finne de riktige løsningene, vil være naturlig og viktig med bred og tverrfaglig involvering i dette arbeidet. Innenfor noen tema finnes det kjente verktøy og metoder, mens andre løsninger vil kreve nytekning og innovasjon. I arbeidet med tiltakene vil det også være viktig å være bevisst potensialet for å måle og dokumentere effekten av innsatser, for å på sikt kunne si noe om overordnet måloppnåelse.

Arbeid med å sikre sosial bærekraft er tett koblet til miljømessig og økonomisk bærekraft, og det vil i det videre arbeidet være viktig å være bevisst på mulige synergier og målkonflikter. Det ligger for eks. økonomisk gevinst i å skape et attraktivt område som folk bruker og trives i. Man bør derfor prioritere de sosiale tiltak som er økonomisk bærekraftige over tid, samt tiltak som gir gevinst til klima og miljø.

Underveis i arbeidet bør man også bære bevisst på at sosiale forhold og behov er dynamiske og endrer seg over tid. En større transformasjon, slik utviklingen av NRK-tomten vil innebære, vil kunne bidra til å forsterke eller utløse nye behov. Dette kan for eksempel dreie seg om konsekvenser av at flere mennesker skal bo og ha sin hverdag i området, at stedets identitet vil endres i takt med utvikling av tomten, samt hvordan eksisterende kvaliteter kan bli påvirket gjennom utbyggingen. I det videre arbeidet bør man derfor kontinuerlig være bevisst på hvordan konkrete grep i eget prosjekt vil påvirke ulike sosiale aspekt, samt hvordan større endringer på område- eller samfunnsnivå kan utløse nye utfordringer og potensialer.

APPENDIKS

Kildeliste

Kildeliste - faglitteratur

Bufdir (2023). Fattigdom - veileder om arbeid for barn som lever i fattige familier. Tilgjengelig fra: <https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/veileder-fattigdom/>

FHI (2020). Sosialt bærekraftige lokalsamfunn. Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/he/folkehelse/artikler/sosialt-barekraftige-lokalsamfunn/>

FHI (2022a). Helse blant personer med innvandrerbakgrunn. Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/he/folkehelse/rapporten/grupper/helse-innvandrerbakgrunn/?term=#levekr-og-helse>

FHI (2022b). Barn og unges helse: oppvekst og levekår. Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/he/folkehelse/rapporten/samfunn/barn-oppvekst/?term=>

FHI (2023a). Bomiljø og folkehelse. Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/he/folkehelse/artikler/bomiljo-og-folkehelse/>

FHI (2023b). Helse hos eldre i Norge. Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/he/folkehelse/rapporten/grupper/eldre/?term=#tiltak-for-en-bedre-og-friskere-alderdom-hva-kan-man-selv-gjore>

Helgesen, M. K., Holm, A., Monkerud, L., Schmidt, L. (2014). Bolig og folkehelse - hva er sammenhengen? Tilgjengelig fra: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5917/2014-16.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Helse- og omsorgsdepartementet (2018). Folkehelsemeldingen - gode liv i eit trygt samfunn. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/84138eb559e94660bb84158f2e62a77d/nn-no/pdfs/stm201820190019000dddpdfs.pdf>

Husbanken (u.d.). Bomiljøet si betydning for livskvalitet. Tilgjengelig fra: <https://www.husbanken.no/boligsosialt-arbeid/bomiljo/>

Hveem, P. & Aunsmo, R. (2023). Andelen ensomme blant eldre over 70 år i Norge har gått ned, men antallet vil øke fremover. Tilgjengelig fra: <https://www.aldringoghelse.no/andelen-ensomme-blant-eldre-over-70-ar-i-norge-har-gatt-ned-men-antallet-vil-oke-fremover/>

Høyland, K., Denizou, K., Baer, D., Evensmo, H. F., Feragen, P. S. (2018). Fra universelt utformede bygg til inkluderende områdeutvikling. Tilgjengelig fra: <https://distriktssenteret.no/wp-content/uploads/2020/02/Fra-universelt-utformede-bygg-til-inkluderende-omradeutvikling.pdf>

NOU (2011). Rom for alle - en sosial boligpolitikk for framtiden. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2011-15/id650426/?ch=4>

Oslo kommune (2023). Situasjonsbeskrivelse - Folkehelsestrategi for Oslo (2023-2030). Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13483012-1688118285/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Folkehelse/Ny%20folkehelsestrategi/Vedlegg-%20Situasjonsbeskrivelse.%20Folkehelsestrategi%20for%20Oslo%20%282023-2030%29%20%283%29.pdf>

Platform on Sustainable Finance (2022). Final Report on Social Taxonomy. Tilgjengelig fra: <https://commission.europa.eu/system/files/2022-03/280222-sustainable-finance-platform-finance-report-social-taxonomy.pdf>

SHoT (2022). Studentenes helse- og trivselsundersøkelse. Tilgjengelig fra: <https://studenthelse.no/>

SSB (2021). Blir vi stadig mer ensomme? Tilgjengelig fra: [https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/blir-vi-stadig-mer-ensomme#:~:text=%C3%98kningen%20fra%202012%20til%202020%20er%20s%C3%A6rlig%20uttalt%20blant%20unge,34%20%C3%A5r%20\(figur%202\).](https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/blir-vi-stadig-mer-ensomme#:~:text=%C3%98kningen%20fra%202012%20til%202020%20er%20s%C3%A6rlig%20uttalt%20blant%20unge,34%20%C3%A5r%20(figur%202).)

Aarland, K. & Brattbakk, I. (2020). Analyser av levekår og demografi for levekårsutsatte byområder. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/ccc978f8e2184980b4597ba59796e7e3/no/sved/3.pdf>

Kildeliste - datagrunnlag og statistikk

Bydel Frogner (2021). Folkehelsa på Frogner 2021-2024.

Bydel Frogner (2022). Strategi for folkehelse og frivillighet i Bydel Frogner 2022-2025.

Bydel Nordre Aker (2018). Strategisk plan for folkehelsearbeid 2018-2022.

Bydel St. Hanshaugen (2020). Folkehelseplan 2020-2024.

Bydel Vestre Aker (2021). Bakgrunnsrapport om Bydel Vestre Aker 2021.

Bydelsfakta, Oslo kommune. Tilgjengelig fra: <https://bydelsfakta.oslo.kommune.no/>

Kommunehelsa statistikkbank, FHI. Tilgjengelig fra: <https://khs.fhi.no/webview/>

LÉVA Urban Design (2020). Medvirkning Marienlyst - resultater digital undersøkelse.

LÉVA Urban Design (2020). Sosiokulturell stedsanalyse.

LÉVA Urban Design (2023). Oppsummering åpent nabomøte Marienlyst.

Oslo kommune (2018). Vår by, vår framtid. Kommuneplan for Oslo 2018.

Oslo kommune (2021). Behovsplan for idrett og friluftsliv 2021-2030.

Oslo kommune (2023). En kulturby for alle - sammen for økt deltakelse.

Oslo kommune (2023). Innbyggerundersøkelse 2023.

Ungdata, Velferdsforskningsinstituttet NOVA. Tilgjengelig fra: <https://www.ungdata.no/>

Marientlyst